

Migrant workers' right on health care in Bangkok healthcare services

Piyanan Ruankham*

Abstract

This article focus on migrant workers' right on health care and healthcare services in Bangkok. When epidemic diseases occur among migrants, it is difficult to control the situation due to their unknown address and miscommunication between them and healthcare professionals. These problems have effect on public health care, tourism and economic in Bangkok. Accessing health care, receiving health care promotion and diseases prevention and control are necessary standard for Thai and migrant workers in Bangkok. Therefore, educating migrant workers awareness on their health care right and understanding their health security and accessing health care setting near them. Guiding migrant workers about their right before coming to work, so that they have knowledge on health care and eliminate problems from limited knowledge on health care and unable access to health care services in Bangkok.

Keywords: migrant workers/ health care right/ heal care service

* Public Health Technical Officer, practical level, Public Health Service Center 42
Meksuwan, Department of Health Bangkok, email: joy_piyanan@hotmail.com

สิทธิการรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าว ในสถานบริการสาธารณสุขสังกัดกรุงเทพมหานคร

ปิยนันท์ เรือนคำ*

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงสิทธิการรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าวและสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานคร เนื่องจากสถานการณ์และปัญหาการใช้บริการในสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานครของแรงงานต่างด้าว ทั้งปัญหาการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ปัญหาสุขภาพของแรงงานต่างด้าวหรือการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของแรงงานต่างด้าวเมื่อเกิดการระบาดของโรคขึ้นในกลุ่มแรงงานต่างด้าว การเข้าถึงและการสื่อสารเพื่อการป้องกันและควบคุมโรคดำเนินการได้ยากเนื่องจากแรงงานต่างด้าวบางกลุ่มมีที่อยู่อาศัยไม่ชัดเจน และไม่เข้าใจในสิ่งที่บุคลากรทางสาธารณสุขได้สื่อสารไป ส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข การท่องเที่ยว และเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร เพราะการเข้าถึงบริการสาธารณสุขทั้งรักษาพยาบาล การสร้างเสริมสุขภาพ การควบคุมและป้องกันโรค และฟื้นฟูสุขภาพ เป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานของประชากรและแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาในกรุงเทพมหานคร จึงควรมีมาตรการสร้างความตระหนัก และความเข้าใจในสิทธิประกันสุขภาพ สิทธิประกันสังคมของตนเอง และสถานบริการสาธารณสุขที่อยู่ใกล้บ้านของแรงงานต่างด้าวในเชิงรุกเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้แรงงานต่างด้าวมีการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าทำงานและมีความรู้ในด้านสุขภาพ สามารถเลือกเข้ารับบริการในสถานบริการสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานครได้เพื่อลดปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากการขาดความรู้ด้านสุขภาพ และการเข้าถึงสถานบริการทางด้านสาธารณสุขในสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: แรงงานต่างด้าว/สิทธิการรักษาพยาบาล/สถานบริการสาธารณสุข

* นักวิชาการสาธารณสุขปฏิบัติการ ศูนย์บริการสาธารณสุข 42 สาขาเมฆสุวรรณ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร email address: joy_piyanan@hotmail.com

บทนำ

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) กล่าวถึงสิทธิมนุษยชน ไว้ข้อหนึ่งว่า ทุกคนมีสิทธิในมาตรฐานการดำรงชีวิตอยู่อย่างเพียงพอ สำหรับสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและครอบครัวรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัยและการดูแลสุขภาพทางการแพทย์และบริการทางสังคมที่จำเป็นและมีสิทธิประกันการว่างงาน การเจ็บป่วยความพิการการเป็นหม้าย, วัยชราหรือปราศจากการดำรงชีวิตอื่น ๆ ในสถานการณ์นอกเหนือการควบคุมของตนเอง (United Nations, 1948)

ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration of Human Rights) ถือเป็นเอกสารสำคัญในการกำหนดกรอบมาตรฐานสำหรับการออกแบบระบบการให้ความคุ้มครองด้านสิทธิมนุษยชนในปัจจุบัน และแม้ตัวปฏิญญาสากลฯ จะเป็นรูปแบบของเอกสารทางกฎหมาย ที่มิได้มีผลผูกพันทางกฎหมายแต่ก็ถือเป็นจารีตประเพณีระหว่างประเทศที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายว่ามีสถานะเสมือนเป็นกฎหมายระหว่างประเทศที่รัฐต้องปฏิบัติโดยไม่มีข้อยกเว้น (กระทรวงยุติธรรม, 2562)

กลุ่มผู้ใช้แรงงานที่เป็นบุคคลต่างด้าวที่เข้ามาทำงานอย่างถูกและไม่ถูกกฎหมาย ยังคงมีข้อจำกัดในการเข้าถึงหลักประกันสุขภาพ มีโรงพยาบาลหลายแห่งที่ไม่ต้องการขายบัตรประกันสุขภาพให้แรงงานต่างด้าว แม้ว่าแรงงานต่างด้าวนั้นจะเข้ามาทำงานอย่างถูกกฎหมาย เนื่องจากราคาของบัตรไม่เพียงพอที่จะครอบคลุมต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการรักษาพยาบาลแรงงานต่างด้าวที่ได้ซื้อบัตร ทั้งนี้ แนวทางการปฏิบัติต่อแรงงานต่างด้าวที่เข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายเป็นเรื่องละเอียดอ่อนในเชิงสิทธิมนุษยชน เนื่องจากในทางหนึ่งนั้นสิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิที่มนุษย์ทุกคนพึงมีพึงได้มีมาแต่กำเนิด และย่อมไม่สามารถถูกกลืนจนไปได้ ไม่ว่าสถานะของบุคคลนั้นจะเป็นผู้เข้าเมืองอย่างผิดกฎหมายหรือไม่ก็ตาม แต่ในอีกทางหนึ่งนั้น การให้สิทธิกับแรงงานต่างด้าวที่ผิดกฎหมายเท่าเทียมกับแรงงานต่างด้าวที่ถูกกฎหมายหรือพลเมืองของประเทศทุกเรื่องนั้น ก็ย่อมไม่เป็นธรรมกับผู้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมาย อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมให้ผู้ประสงค์จะกระทำการให้ถูกต้องตามกฎหมายอยู่แล้วหันกลับมากระทำผิดกฎหมาย (กระทรวงยุติธรรม, 2562)

การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วและการแข่งขันทางธุรกิจของประเทศไทย ทำให้ต้องการแรงงานจำนวนมาก ทำให้แรงงานต่างด้าวอพยพเข้ามาอย่างต่อเนื่อง ในฐานะที่กรุงเทพมหานครเป็นเมืองหลวงของประเทศไทย ซึ่งเป็นศูนย์รวมทั้งในด้านการบริหารและศูนย์รวมของภาคเศรษฐกิจ กรุงเทพมหานครจึงเป็นแหล่งดึงดูดแรงงานจำนวนมากให้โยกย้ายเข้ามาประกอบอาชีพรวมไปถึงแรงงานต่างด้าวด้วยเช่นกัน แรงงานต่างด้าวที่อพยพเข้ามานั้นจะอาศัยอยู่รวมกันเป็นกลุ่มและขยายตัวเป็นชุมชนขนาดใหญ่อยู่กันอย่างแออัดกลายเป็นชุมชนเสื่อมโทรมก่อให้เกิดปัญหาตามมามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้าน

สาธารณสุข ทั้งปัญหาโรคติดต่อที่พบจากการตรวจสุขภาพของแรงงานต่างด้าว เช่น โรคฉี่หนู โรคชิฟิลิส โรคเท้าช้าง เป็นต้น และปัญหาสาธารณสุขมูลฐานของชุมชนแรงงานต่างด้าว เช่น ปัญหาห้องน้ำที่ไม่ถูกสุขลักษณะ ปัญหาน้ำดื่มไม่สะอาด เป็นต้น ทำให้ต้องมีการเฝ้าระวังแรงงานต่างด้าวที่มีความเสี่ยงต่อโรคติดต่อ และปัญหาสุขภาพด้วยการจัดระเบียบแรงงานต่างด้าวและตรวจสุขภาพโดยละเอียด

กรุงเทพมหานครได้รับมติคณะรัฐมนตรี ให้มีการจัดระบบแรงงานต่างด้าวสัญชาติเมียนมา ลาว และกัมพูชา รวมถึงผู้ติดตามที่เป็นบุตรอายุไม่เกิน 18 ปีเมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559 (กรมการจัดหางาน, 2559) ให้จัดตั้งศูนย์บริการจดทะเบียนแรงงานต่างด้าวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) เพื่อทำประวัติและบัตรประจำตัวแรงงานต่างด้าว รวมทั้งตรวจสุขภาพและทำประกันสุขภาพ ณ โรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานครที่กำหนด หรือโรงพยาบาลอื่นที่กำหนด เพื่อป้องกันปัญหาโรคติดต่อที่อาจแพร่มากับแรงงานต่างด้าว ซึ่งการให้บริการสาธารณสุขแก่แรงงานต่างด้าวนั้นจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรของคนไทยในการควบคุมดูแลและป้องกันโรค ได้แก่ บุคลากรทางการแพทย์อุปกรณ์เวชภัณฑ์ ค่าใช้จ่าย และเวลาในการออกติดตามแก้ปัญหาด้านสาธารณสุขของคนต่างด้าว

จากสถานการณ์การใช้บริการสาธารณสุขของแรงงานต่างด้าวจากโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร พบปัญหาการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวแรงงานต่างด้าวที่ไม่มีบัตรอนุญาตทำงานที่ต้องผ่านการตรวจสุขภาพ รวมถึงกลุ่มผู้ติดตามมีแนวโน้มที่จะไม่ทำบัตร เนื่องจากค่าใช้จ่าย ต่อปีที่สูงและโรงพยาบาลที่ดำเนินการตรวจสุขภาพ และประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวนั้นมีจำนวนน้อย ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครชั้นใน ขณะที่แรงงานต่างด้าวกระจายอยู่ทั่วกรุงเทพมหานคร ปัญหาสุขภาพของแรงงานต่างด้าว แรงงานต่างด้าวส่วนใหญ่อยู่ในภาคส่วนการทำงานใช้แรงงาน ระดับล่างที่มีสภาพแวดล้อมการทำงานและการอยู่อาศัยที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพ ที่เห็นได้ชัดคือการเป็นโรคติดต่อที่พบน้อยลงหรือไม่แล้วในประเทศไทย พบแรงงานต่างด้าวที่เป็นโรคต้องห้ามไม่ให้ทำงาน และโรคที่ต้องติดตามรักษาบางโรค และการเข้าถึงบริการสาธารณสุขของแรงงานต่างด้าวพบว่าแรงงานต่างด้าวเข้าเมืองผิดกฎหมายไม่มีใบอนุญาตทำงาน รวมถึงกลุ่มคนที่ไม่มียศสถานะทางทะเบียนสามารถเข้าถึงและได้รับบริการสาธารณสุข เนื่องจากเป็นเรื่องสิทธิมนุษยชนด้านสาธารณสุข และการที่ผู้ป่วยไม่มีหลักประกันสุขภาพใดๆ ไม่สามารถชำระค่ารักษาพยาบาล ส่งผลให้โรงพยาบาลต้องแบกรับภาระโดยใช้เงินกองทุนสังคมสงเคราะห์ของโรงพยาบาล หรือบริหารจัดการร่วมกับ องค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งสาเหตุของปัญหาเกิดจากแรงงานต่างด้าวไม่ได้ขึ้นทะเบียนและเข้าระบบประกันสุขภาพ ทำให้ไม่ได้รับการตรวจสุขภาพอาจนำโรคติดต่อต่างๆ มาแพร่กระจายได้และไม่มีสิทธิการรักษาขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพโรคที่ตนเองเป็นอยู่ การดูแลสุขภาพ การรักษาความสะอาดและ

สุขลักษณะเป็นโรคติดต่อไม่มารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง บางรายพบแพทย์แล้วไม่กิน ยาตามแพทย์สั่งไม่ได้ปฏิบัติตามคำแนะนำเกิดแพร่ระบาดของโรคได้บุคลากรที่ให้บริการสาธารณสุข อุปกรณ์ทางการแพทย์ เวชภัณฑ์ ห้องปฏิบัติการ และพื้นที่ให้บริการมีจำนวนจำกัด และการสื่อสารที่ไม่เข้าใจกันระหว่างแรงงานต่างด้าวกับแพทย์หรือเจ้าหน้าที่ ทำให้แรงงานต่างด้าว ไม่เข้าใจคำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลและการป้องกันตนเองที่ถูกต้อง (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2559)

ในปีพ.ศ.2559 จากสถิติสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว (2559) พบแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 1,476,841 คน เข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร 256,232 คนมีจำนวนผู้ป่วยแรงงานต่างด้าวที่เข้ารับบริการสาธารณสุขในโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร 21,096 คน ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี พ.ศ. 2562 สถิติสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว (2562) ระบุว่า แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานในประเทศไทย มีจำนวนทั้งสิ้น 3,028,000 คนและเข้ามาทำงานในกรุงเทพมหานคร จำนวน 663,045 คน

สิทธิการรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าวในสถานบริการสาธารณสุขสังกัดกรุงเทพมหานคร

1) สถานบริการสาธารณสุขสังกัดกรุงเทพมหานคร

สถานบริการสาธารณสุขในสังกัดสำนักอนามัย 144 แห่ง (คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2560) ได้แก่

ศูนย์บริการสาธารณสุข 68 แห่ง มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับ การให้การบำบัดรักษาผู้ป่วยโรคทั่วไป การป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ การให้บริการด้านวางแผนครอบครัว การให้สุขศึกษาแก่ประชาชนและปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแรงงานต่างด้าวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรับบริการ เนื่องจากศูนย์บริการสาธารณสุขไม่ได้อยู่ในโครงการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว (ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร, 2563)

ศูนย์บริการสาธารณสุขสาขา 76 แห่ง ตั้งกระจายอยู่ทั่วกรุงเทพมหานคร มีภารกิจในการให้บริการที่สอดคล้องและเชื่อมโยงกับบริการของศูนย์บริการสาธารณสุข เป็นหน่วยบริการที่ช่วยให้สามารถรับบริการที่ใกล้บ้าน ให้บริการรักษาพยาบาลเบื้องต้น ควบคุมและป้องกันโรค การสร้างเสริมและฟื้นฟูสุขภาพโดยผู้มารับบริการไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรับบริการ (สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร, 2555)

ศูนย์บริการสาธารณสุข และศูนย์บริการสาธารณสุขสาขา เป็นหน่วยงานที่ตั้งกระจายอยู่ทั่วพื้นที่กรุงเทพมหานคร สามารถเข้าถึงชุมชนและให้บริการในเชิงรุกเนื่องจากศูนย์บริการสาธารณสุขไม่ได้อยู่ในโครงการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว ไม่ได้รับ

งบประมาณจากการขายบัตรประกันสุขภาพ การให้บริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค แรงงานต่างด้าวสามารถมารับบริการวัคซีนป้องกันโรคที่อยู่ในแผนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุข โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายในการรับบริการ การให้บริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในเชิงรุก ได้รับงบประมาณจากกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ตามประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (2563) ให้บริการในประชาชนไทยที่มีเลขประจำตัวประชาชน 13 หลัก และมีสิทธิการรักษาภายใต้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 เช่น สิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ประกันสังคม ข้าราชการ องค์การส่วนปกครองท้องถิ่น และสิทธิอื่น ๆ แรงงานต่างด้าวไม่สามารถเบิกจ่ายงบประมาณจากกองทุนนี้ได้ จึงไม่ใช่มูลเป้าหมายในการให้บริการสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรคเชิงรุก การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสุขภาพทั่วไป แรงงานต่างด้าวสามารถเข้ารับบริการรักษาพยาบาลตามสถานพยาบาลที่สิทธิในระบบประกันสุขภาพ หรือระบบประกันสังคม และจะได้รับการฟื้นฟูสุขภาพ เมื่อมีการส่งต่อจากโรงพยาบาล

โรงพยาบาลสังกัดสำนักงานการแพทย์กรุงเทพมหานคร 11 แห่ง ได้แก่ 1. โรงพยาบาลราชพิพัฒน์ 2. โรงพยาบาลสิรินธร 3. โรงพยาบาลลาดกระบัง 4. โรงพยาบาลเวชการุณย์รัศมี 5. โรงพยาบาลตากสิน 6. โรงพยาบาลกลาง 7. โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ 8. โรงพยาบาลหลวงพ่отวิศศักดิ์ ชูตินธร อุทิศ 9. โรงพยาบาลผู้สูงอายุบางขุนเทียน 10. โรงพยาบาลคลองสามวา 11. โรงพยาบาลบางนา (สำนักงานการแพทย์กรุงเทพมหานคร, 2562) และอยู่ในโครงการประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าวจำนวน 4 แห่ง ได้แก่ 1) โรงพยาบาลกลาง 2) วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล 3) โรงพยาบาลตากสิน 4) โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์ ทั้งหมดให้บริการบำบัดรักษาโรคผู้ป่วย การตรวจรักษาโรคทางช่องปากและทันตสาธารณสุข การส่งเสริมสุขภาพอนามัย และป้องกันโรค ส่งเสริมสนับสนุนการค้นคว้าวิจัยทางด้านการแพทย์และสังคมและปฏิบัติงานร่วมกันหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง (ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร, 2563)

2) สิทธิการรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าว

แรงงานต่างด้าว ต้องเข้าสู่ระบบประกันสุขภาพอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ ระบบประกันสังคมของกระทรวงแรงงาน หรือ ระบบประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข การรักษาพยาบาลของแรงงานต่างด้าวแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร, 2559)

ก) กลุ่มแรงงานต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองที่ได้รับการผ่อนผันให้อยู่ในราชอาณาจักรเป็นการชั่วคราวเพื่อรอการส่งกลับ

จะได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลตามระบบประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข โดยแรงงานต่างด้าวต้องเข้ารับการตรวจสุขภาพและทำประกันสุขภาพกับสถานพยาบาลที่ กระทรวงสาธารณสุขประกาศกำหนด จึงจะได้เข้าสู่ระบบประกันสุขภาพตามโครงการประกันสุขภาพถ้วนหน้าเช่นเดียวกับ คนไทย การขอรับบริการตามโครงการประกันสุขภาพของแรงงานต่างด้าวนั้น สามารถเลือกสถานพยาบาลที่ต้องการเข้ารับการรักษาพยาบาล แรงงานต่างด้าวสามารถใช้สิทธิเข้ารับการบริการรักษาพยาบาลได้ ณ สถานพยาบาลที่แจ้งไว้ในครั้งแรก

สถานพยาบาลที่กระทรวงสาธารณสุขกำหนด ในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

- 1) โรงพยาบาลราชวิถี
- 2) โรงพยาบาลนพรัตนราชธานี
- 3) โรงพยาบาลเลิดสิน
- 4) โรงพยาบาลกลาง
- 5) วิทยาลัยแพทยศาสตร์กรุงเทพมหานครและวชิรพยาบาล
- 6) โรงพยาบาลตากสิน
- 7) โรงพยาบาลเจริญกรุงประชารักษ์
- 8) โรงพยาบาลบางกอก 9 อินเตอร์เนชั่นแนล

สิทธิประโยชน์และความครอบคลุมการประกันสุขภาพรวมถึงแรงงานต่างด้าว (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

การรักษาพยาบาลและการฟื้นฟูสภาพทั่วไป

1) การตรวจ วินิจฉัย บำบัดรักษาการคลอดบุตรปกติ การฟื้นฟูสภาพทางการแพทย์จนสิ้นสุดการรักษาตลอดจนการแพทย์ทางเลือกที่ผ่านการรับรองของคณะกรรมการประกอบโรคศิลป์

- 2) การบริการทันตกรรมทั่วไป ได้แก่ ขูดหินปูน อุดฟัน ถอนฟัน ผ่าฟันคุด
- 3) บริการอาหารและเตียงผู้ป่วยสามัญ
- 4) ยาและเวชภัณฑ์ในบัญชียาหลักแห่งชาติ

การส่งเสริมสุขภาพ

- 1) การจัดให้มีและใช้สมุดบันทึกสุขภาพประจำตัว ในการดูแลสุขภาพบุคคล

- 2) การดูแลสุขภาพตามกลุ่มวัย
- 3) การตรวจและดูแลเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์
- 4) การวางแผนครอบครัว (ให้คำปรึกษา/ถุงยางอนามัย/ยาเม็ด/ยาฉีด/ยาฝัง/ทำหมัน)
- 5) การเยี่ยมบ้านและการดูแลผู้ป่วยที่บ้าน
- 6) การให้ความรู้ด้านสุขภาพแก่ผู้รับบริการในระดับบุคคลและครอบครัวผ่านสื่อต่างๆ
- 7) การให้คำปรึกษา สนับสนุนให้มีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพ
- 8) การส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคในช่องปาก ได้แก่ การตรวจสุขภาพช่องปาก แนะนำด้านทันตสุขภาพ การให้ฟลูออไรด์เสริมในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อโรคฟันผุ
- 9) การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ
- 10) การพัฒนาอาสาสมัครสาธารณสุขต่างด้าวเพื่อสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ เฝ้าระวัง ป้องกัน และควบคุมโรค
- 11) ให้มีการดำเนินการส่งเสริมสุขภาพและแก้ไขปัญหาในพื้นที่ตามที่คณะกรรมการระดับจังหวัดหรืออำเภอเห็นสมควร
- 12) วัคซีนป้องกันโรคที่อยู่ในแผนการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรคของกระทรวงสาธารณสุข

การเฝ้าระวังโรค

- 1) การเฝ้าระวังโรคในกลุ่มแรงงานต่างด้าวและผู้ติดตามที่อพยพ หรือที่อยู่เป็นชุมชนเพื่อทำงานในพื้นที่
- 2) รายงานสถานการณ์โรคทางระบาดวิทยาตามที่กรมควบคุมโรคกำหนด
- 3) กรณีมีผู้ป่วยโรคที่ต้องเฝ้าระวัง ให้ดำเนินการตามแนวทางตามที่กรมควบคุมโรคกำหนด และจัดให้มีการให้สอบสวนโรคในผู้ป่วยทุกรายกรณีพบว่ามีการระบาดของโรค
- 4) จัดให้มีการดำเนินป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่เมื่อเกิดการระบาดของโรคที่ต้องเฝ้าระวัง

การป้องกันและควบคุมโรค

- 1) ให้แรงงานต่างด้าวหรือผู้ติดตามที่ตรวจพบว่ามีเชื้อพยาธิโรคเท้าช้างแต่ไม่ปรากฏอาการอันน่ารังเกียจของสังคม ให้ถือว่าผลการตรวจสุขภาพผ่าน แต่มีเงื่อนไขให้รับยา Diethylcabamazine ไปรับประทานครั้งละ 300 มิลลิกรัม (Single Dose) ทุก 6 เดือน

ครบ 2 ปี จนพบว่าผลการตรวจโลหิต 2 ครั้งสุดท้ายติดต่อกันไม่พบเชื้อพยาธิโรคเท้าช้างจึงหยุดยา

2) ให้แรงงานต่างด้าวหรือผู้ติดตามทุกราย Albendazole ตามข้อบ่งชี้การใช้ยาเพื่อควบคุมโรคพยาธิลำไส้

3) การให้ยาด้านไวรัสเอดส์

4) จัดให้มีการตรวจสุขภาพกลุ่มเสี่ยงตามดุลพินิจของสถานพยาบาล คณะกรรมการบริหารระดับจังหวัด คณะกรรมการของสถานพยาบาลที่อยู่ในความรับผิดชอบสังกัดสำนักงานการแพทย์ กรุงเทพมหานคร

สิทธิประโยชน์ทางการแพทย์ที่ไม่คุ้มครอง (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข, 2562)

1) โรคจิตเวช

2) การบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ติดยาและสารเสพติดตามกฎหมายว่าด้วยยาเสพติด

3) ผู้ประสบภัยจากรถตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ ต้องได้รับชดเชยค่าเสียหายเบื้องต้นในอัตราที่กำหนดก่อน ส่วนเกินจึงจะได้รับความคุ้มครองจาก กองทุนนี้

4) ผู้ประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยจากการทำงานตามกฎหมายว่าด้วยเงินทดแทนและโรคจากการประกอบอาชีพและสิ่งแวดล้อมตามที่กรมควบคุมโรคกำหนด

5) การรักษาภาวะมีบุตรยาก

6) การผสมเทียม

7) การผ่าตัดแปลงเพศ

8) การกระทำใดๆ เพื่อความสวยงาม โดยไม่มีข้อบ่งชี้ทางการแพทย์

9) การตรวจ วินิจฉัย และรักษาใดๆ ที่เกินความจำเป็นและข้อบ่งชี้ทางการแพทย์

10) โรคเดียวกันที่ต้องใช้ระยะเวลารักษาตัวในโรงพยาบาลประเภทผู้ป่วยในเกิน 180 วัน ยกเว้นหากมีความจำเป็นต้องรักษาต่อเนื่องจากมีภาวะแทรกซ้อนหรือข้อบ่งชี้ทางการแพทย์

11) การรักษาที่ยังอยู่ในระหว่างการค้นคว้าทดลอง

12) การรักษาผู้ป่วยไตวายเรื้อรังระยะสุดท้ายทุกกรณี

13) การเปลี่ยนหรือปลูกถ่ายอวัยวะ

14) อุปกรณ์หรืออวัยวะเทียมที่นอกเหนือชุดสิทธิประโยชน์

15) การทำฟันปลอม

16) โรคต้องห้ามมิให้อยู่ในราชอาณาจักรตามกฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง เมื่อตรวจพบภายหลังว่ามีระยะ/อาการ หรือลักษณะที่ต้องห้าม (ต้องผลักดันส่งกลับ)

17) ในกรณีที่มีปัญหาเรื่องสิทธิประโยชน์ และความครอบคลุมบริการทางการแพทย์ ให้คณะกรรมการสิทธิประโยชน์พิจารณา และเสนอต่อคณะกรรมการพิจารณาให้ความเห็นชอบต่อไป

โรคติดต่อที่ไม่อนุญาตให้ทำงาน และไม่ให้การประกันสุขภาพและต้องประสานเพื่อการส่งกลับประเทศต้นทาง ได้แก่ วัณโรคในระยะอันตราย โรคเรื้อนในระยะติดต่อ หรือในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคเท้าช้างในระยะที่ปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคซิฟิลิสในระยะที่ 3 ติดสารเสพติดให้โทษ โรคพิษสุราเรื้อรังที่ปรากฏอาการชัดเจน หรือเป็นโรคอื่นๆโดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์ หรือร่างกายทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบการทำงานเลี้ยงชีพได้ หรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบโดยอยู่ในดุลยพินิจของแพทย์

ข) กลุ่มแรงงานต่างด้าวที่ได้รับการพิสูจน์สัญชาติแล้ว และกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่นำเข้าอย่างถูกกฎหมายตาม MOU

จะได้รับสิทธิด้านการรักษาพยาบาลตามระบบประกันสังคม โดยแรงงานต่างด้าวต้องขึ้นทะเบียนและจ่ายเงินสมทบ เข้าสู่ระบบประกันสังคมตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และได้รับการคุ้มครองตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 และพระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ. 2537

ยกเว้นสำหรับกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่พิสูจน์สัญชาติแล้ว และกลุ่มแรงงานต่างด้าวที่นำเข้าตาม MOU ที่ทำงานในประเภทงานรับใช้ในบ้าน เกษตร ปศุสัตว์ประมง ค้าขายที่มีใช้ธุรกิจไม่ต้องเข้าสู่ระบบประกันสังคม แต่สามารถเข้าสู่ระบบประกันสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข

สรุปและข้อเสนอแนะ

แนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาที่ผ่านมา แรงงานต่างด้าวเข้าถึงการรักษาพยาบาลมากขึ้น แต่มีจำนวนมากที่ยังขาดความรู้ในเรื่องของสิทธิการเข้ารับบริการในสถานบริการสาธารณสุข และความรู้ในเรื่องสุขภาพ ซึ่งหากเจ็บป่วยเล็กน้อยสามารถเลือกรับบริการในสถานบริการสาธารณสุขใกล้บ้านอย่างศูนย์บริการสาธารณสุขสาขาที่กระจายอยู่ทั่วกรุงเทพมหานครโดยผู้มารับบริการไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรับบริการและการสื่อสารที่ไม่เข้าใจระหว่างเจ้าหน้าที่และแรงงานต่างด้าว ขอเสนอให้มีการเข้าถึงบริการสาธารณสุขเชิงรุก และมีมาตรการในเรื่องการสื่อสาร ซึ่งจะทำให้การดำเนินงานอื่นๆทางสาธารณสุขเป็นไปได้ง่ายขึ้น อาจมีล่ามแปลภาษาประจำศูนย์บริการสาธารณสุขและโรงพยาบาล หรือให้ความรู้ด้านภาษาแก่เจ้าหน้าที่โรงพยาบาล เพื่อให้การสื่อสารระหว่างแรงงานต่างด้าวกับแพทย์หรือ

เจ้าหน้าที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและเข้าใจกันทั้งสองฝ่าย มีการให้ความรู้กับแรงงานต่างด้าวในเชิงรุกเกี่ยวกับสิทธิการรักษาพยาบาล สถานพยาบาลใกล้บ้าน และสุขอนามัยพื้นฐาน ที่มีแรงงานต่างด้าวอาศัยอยู่ จัดทำแผ่นพับ ประชาสัมพันธ์การดูแลสุขภาพและป้องกันตนเองเพื่อไม่ให้เชื้อโรคแพร่กระจายไปยังผู้อื่น และติดตามให้ผู้ป่วยมารับการรักษาอย่างต่อเนื่อง ช่วยให้แรงงานต่างด้าวเข้าใจ และเข้าถึงความรู้และบริการสาธารณสุขได้ดีขึ้น ทำให้การรักษาโรค การส่งเสริมสุขภาพ การป้องกันและควบคุมโรคเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงยุติธรรม. (2562). แผนสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2562 – 2566) [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 16 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล:
http://www.rlpd.go.th/rlpdnew/images/rlpd_16/plan/plan4.pdf
- กรมการจัดหางาน. (2559). แจ้งมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2559 เรื่องการบริหารจัดการแรงงานต่างด้าว ปี 2559 [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 5 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล:
<http://www.oic.go.th/FILEWEB /CABINFOCENTER3/DRAWER055 /GENERAL/DATA0000/00000651.PDF>
- คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ระบบบริการสุขภาพเขตเมือง (พ.ศ.2561-2570) [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 5 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล:
http://bps.moph.go.th/new_bps/sites/default/files/Strategic HealthServiceSystemforUrbanAreas.pdf
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง การตรวจสุขภาพและประกันสุขภาพแรงงานต่างด้าว พ.ศ. 2562 ประกาศ ณ วันที่ 24 พฤษภาคม 2562
- ประกาศคณะกรรมการหลักประกันสุขภาพแห่งชาติเรื่อง หลักเกณฑ์การดำเนินงานและการบริหารจัดการกองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติสำหรับผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ ปีงบประมาณ ๒๕๖๓และหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขการรับค่าใช้จ่ายเพื่อบริการสาธารณสุขของหน่วยบริการประกาศ ณ วันที่ 30 กันยายน 2562 (ฉบับที่ 2)
- ศูนย์ข้อมูลกรุงเทพมหานคร. (2563). อำนาจหน้าที่ [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 5 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล:<http://203.155.220.230/m.info/>
- สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2559). ข้อมูลประจำเดือน ธันวาคม 2559 สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 6 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล:https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/b579b43c5c135321afec8d83c4ed4aa4.pdf

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2562). สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักร ประจำเดือน ตุลาคม 2562 [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 6 ม.ค. 2563.

แหล่งข้อมูล:[https://www.doe.](https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/57eb135053d1d4815301012994bc5879.pdf)

[go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/57eb135053](https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/57eb135053d1d4815301012994bc5879.pdf)

[d1d4815301012994bc5879.pdf](https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/alien_th/57eb135053d1d4815301012994bc5879.pdf)

สำนักการแพทย์ กรุงเทพมหานคร. (2562). โรงพยาบาลในสังกัด [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 10 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล :<http://www.msdbangkok.go.th/projectmsd.html>

สำนักผังเมือง กรุงเทพมหานคร. (2559). รายงานการศึกษาผลกระทบจากการให้บริการสาธารณสุขแก่แรงงานต่างด้าวของโรงพยาบาลในสังกัดกรุงเทพมหานคร [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 5 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล:

http://cpd.bangkok.go.th:90/web2/SAT/ST1_60.pdf

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. (2555).มาตรฐานศูนย์บริการสาธารณสุขสาขา สำนักอนามัย.

สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร. ศูนย์บริการสาธารณสุข กรุงเทพฯ [อินเทอร์เน็ต], สืบค้นเมื่อ 10 ม.ค. 2563. แหล่งข้อมูล:

[http://phn.bangkok.go.th/index.php?option=com_content&](http://phn.bangkok.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=39&Itemid=69)

[view=category&id=39&Itemid=69](http://phn.bangkok.go.th/index.php?option=com_content&view=category&id=39&Itemid=69)

United Nations. (1948).Universal Declaration of Human Rights.[Online], [cited 2020 Jan 16]; available from <https://www.un.org/en/universal-declaration-human-rights/>